

<https://doi.org/10.31891/2415-7929-2023-27-12>

УДК 811.111'42:81'38

КУПЧИШИНА Ю.А.

Хмельницький національний університет

ЕХО-ТЕХНІКА ЯК СПОСІБ УДОСКОНАЛЕННЯ ЛІНГВІСТИЧНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ

Техніка ехо-повтор, або shadowing набула популярності як спосіб індивідуального або самостійного копіювання вимови. У статті розглядається питання про потенціал та перспективи використання такої методики під час практики синхронному перекладу. Аналіз вітчизняної та зарубіжної літератури показує інтерес як теоретиків, так і практиків до методології розвитку навичок аудіювання при вивченні іноземної мови. Дослідження полягає в актуалізації найефективніших (з авторської точки зору) прийомів роботи з аудіоматеріалом. Ехо-повтор має на меті детальне вивчення аудіо-тексту з його подальшим засвоєнням на усіх рівнях мови. Автор розглядає критерії відбору матеріалу та алгоритм роботи над ним. У статті також розглядаються прийоми роботи з аудіотекстом у рамках використання техніки ехо-повтору.

Ключові слова: техніка shadowing, аудіювання, техніка навчання вимови, іноземна мова, формування мовних навичок, лінгвістична компетенція, ехо-повтор.

KUPCHYSHYNA Y.

Khmelnyskyi National University

ECHO-REPETITION AS A METHOD OF LINGUISTIC COMPETENCE

The technique of echo-repetition, or shadowing, has gained popularity as a way of individual or independent copying of pronunciation of a foreign speaker. The article considers the potential and prospects of using such a technique during the practice of simultaneous translation. The brief analysis of native and foreign literature conveys the interest of both theorists and practitioners in the methodology of developing listening skills when learning a foreign language. The research consists in updating the most effective (from the author's point of view) methods of working with audio material. Listening is considered to be one of the key elements in learning a foreign language along with writing, reading and speaking activities. Echo-repetition aims at a detailed study of the audio text with its further assimilation at all levels of the language. The author points out the material selection criteria and the algorithm for working on it. The article also analyses methods of working with audio text within the framework of using the echo-repetition technique. The purpose of the study is to define the most effective (from the author's perspective) techniques for working with audio material at different stages of teaching any foreign language. In the practical part of the study, techniques for exceling and improving listening skills are described. The practical significance of the work lies in the actualization of various listening techniques. The described techniques can be used at any level of proficiency in a foreign language. The conclusions summarize the information given and trace the prospects for further research in that field.

Key words: shadowing, listening, pronunciation teaching technique, foreign language, language skills development, linguistic competence, echo-repetition.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями

У період глобалізації усне спілкування стало особливо значущим. Мовленнєва взаємодія неможлива без розуміння мови співрозмовника, тому що усне спілкування є взаємним процесом, під час якого слухач виступає в ролі того, хто говорить і навпаки. Фахівець у галузі міжкультурної комунікації, усного та письмового перекладу повинен мати не лише професійні компетенції, а й уміти здійснювати адекватну міжкультурну взаємодію з представниками інших спільнот. Безперечно, для оволодіння іноземною мовою важливо вміти слухати і розуміти мову, що звучить.

Актуальність теми дослідження зумовлена використанням техніки shadowing на усіх етапах вивчення іноземної мови з метою покращення навичок аудіювання і говоріння.

Аналіз досліджень та публікацій

Велику популярність серед дослідників, які вивчають іноземні мови, набула техніка Shadowing («ехо-повтор», або «тіньовий повтор»), що передбачає досконале відпрацювання аудіо-тексту з подальшим його прочитанням одночасно зі спікером, або з незначним відставанням від нього за максимально можливою імітацією артикуляції, інтонації, темпу та ритму його мови [8]. Техніка імітації дозволяє одночасно розвивати всі мовні навички: слухові, ритміко-інтонаційні, лексико-граматичні. Потенціал «ехо-повтору» полягає в тому, щоб у процесі ретельної імітації мови носія розвивати весь спектр мовних навичок, які удосконалюються на матеріалі, що вивчається. "Ехо-повтор" відпрацьовує сприйняття мови на слух (при першому прослуховуванні – з розумінням основного змісту, надалі – з більш детальним його розумінням), навички та вміння читання, лексико-граматичні навички (оскільки багаторазовий повтор матеріалу забезпечує його багаторазове відпрацювання та запам'ятовування), а також, без сумніву, навички артикуляції, інтонування, потрапляння в ритм.

Виклад основного матеріалу

У методичній літературі на сьогодні немає єдності думок, чи вважати «ехо-повтор» ефективним прийомом покращення навичок говоріння або повноцінним методом удосконалення вимови. На наш погляд, «ехо-повтор» слід розуміти, як техніку навчання, у якій простежується чіткий та стійкий алгоритм дій, спрямований на певний результат, а саме покращення акценту, зокрема. Вона є досить ефективною, як під час індивідуальних, так і групових аудиторних занять за умови, що робота над аудіотекстом буде послідовною, а також органічно поєднуватися з навчанням мовних навичок і формуванням комунікативних умінь.

Серед вимог до відбору матеріалу для «ехо-повтору» виділяють такі критерії:

1) *тип акценту та інтонаційна цінність тексту, що звучить*. При виборі тексту для роботи в рамках використання техніки «ехо-повтору» визначальним фактором, безперечно, є акцент спікера. Британський та американський акценти істотно відрізняються, і змішання моделей для імітації неминуче спричинить артикуляційні помилки та порушення інтонаційної схеми вимови. Варіації акценту на регіональному рівні не настільки очевидні. Безумовно, якщо не йдеться про яскраві та характерні особливості вимови, як, наприклад, *cockney* у Великій Британії або деякі регіональні діалекти США. Оптимальним вибором акценту спікера є стандартизований діалект, на якому говорить більшість жителів країни, а також, теле- та радіоведучі, політики, шоумени.

Крім перелічених вище фонетичних факторів відбору аудіотексту, слід згадати темп мовлення, оскільки, якщо спікер говорить занадто швидко, то фонетичні явища, що супроводжують його мовлення (редукція голосних, асиміляція приголосних, інтрузія тощо) можуть бути виражені надмірно яскраво, ускладнюючи цим розуміння аудіотексту і подальшу роботу над ним.

2) *Обсяг і тип аудіотексту*. Матеріалом для роботи в рамках тренування техніки «ехо-повтору» можна вибрати будь-який тип тексту, що звучить: подкасти, інтерв'ю, епізоди фільмів і телепередач, матеріали відео блогів і навіть рекламні ролики. Жанр і прагматична спрямованість аудіотексту можуть змінюватись в залежності від дидактичних завдань, тематики та змісту навчання, проте жанрова різноманітність матеріалів, безумовно, принесе навчальним величезну користь, дозволяючи досліджувати та опрацювати ширший спектр типів тексту та розвиваючи тим самим дискурсивну компетенцію. Обсяг обраного для вивчення матеріалу залежить від цілого ряду факторів: рівня володіння іноземною мовою, що вивчається, тематики і жанру обраного тексту, його складності, темпу мовлення, доступності матеріалу [4, 9].

3) *Рівень мовної складності, лексико-граматична цінність тексту*. Безперечно, одним із найважливіших факторів при відборі тексту для роботи є його лексико-граматична складова: наскільки цей текст є потенційно корисний у мовному плані, яким чином він може збагатити словниковий запас здобувачів, які слова, вирази, граматичні конструкції можуть увійти до їх активного словника [2]. До прикладу, для здобувачів, які володіють мовою на рівні нижче середнього, оптимально обирати стилістично нейтральну розмовну лексику; для вищого рівня – стилістично забарвлену, розмовну, експресивно-емоційну лексику, яку вони можуть згодом використовувати у мовленні. Безперечно, текстів, багатих на сленг і жаргонну лексику, у навчальному процесі слід уникати.

Надзвичайно важливо, щоб обраний текст відповідав рівню володіння іноземною мовою, тобто містив не більше десяти незнайомих ним слів і виразів, а також відомі йому або зрозумілі з контексту граматичні конструкції. Потенціал техніки «ехо-повтору» – значний з точки зору вивчення лексики: нові контекстні слова і словосполучення, створюється необхідність їх багаторазового повторення. Таким чином, так звана мовна «ресурсність» тексту [9, 11] є важливим принципом відбору аудіоматеріалу для роботи в рамках техніки «тінювого повтору».

4) *Тематика, соціокультурна та соціолінгвістична цінність тексту*. Одним із принципів відбору аудіотексту для здобувачів, які володіють високим рівнем, вбачаємо його соціокультурну значущість, дотичність до культури країни мови, що вивчається, оскільки без оволодіння соціокультурною складовою лінгвістичної компетенції неможливо ні практичне володіння мовою, ні спілкування на міжкультурному рівні. Відомості про національну ментальність, особливості лінгвокультури, безеквівалентна та фонові культурно-орієнтована лексики, що зустрічається в тексті, мають велику цінність для тих, хто вивчає іноземну мову.

Залежно від рівня знань мови можна застосовувати різні способи застосування техніки *shadowing* [1]:

Повтор про себе (Silent shadowing) – спосіб, коли ви слухаєте та подумки практикуєте текст, не промовляючи його вголос. Підходить для початкового рівня або у разі використання запису тексту з дуже швидким темпом мовлення.

Повтор пошепки (Whispering) – хороший спосіб тренування початкових навичок інтонації.

Просодичний повтор (Prosody shadowing) – при якому особлива увага приділяється ритму та інтонації, а також вимові довгих та коротких складів у мові.

Змістовий повтор (Contents shadowing) – спосіб, у якому особливий акцент робиться на розумінні значення тексту. Це останній етап, коли повторення відбувається без особливих зусиль. У цьому випадку варто уявляти ситуацію і зрозуміти суть тексту або діалогу в конкретній ситуації.

Методика роботи над іншомовним аудіотекстом у рамках «ехо-повтору» включає низку послідовних етапів, кожен з яких має виняткову значущість і має бути своєчасно пройдений.

Перший етап роботи над текстом передбачає знайомство з матеріалом в оригіналі. Першочерговим завданням цього етапу є первинне розуміння на слух основного змісту тексту, ознайомлення з його темою. Цей етап роботи співвідноситься з ознайомчим аудіюванням. Перевірити розуміння здобувачами прослуханого тексту можна, вдавшись до традиційних прийомів і технік перевірки розуміння текстів: завданням на запитання-відповіді, завданням множинного вибору та інші. За підсумками аналізу аудіотексту, можна прослухати його ще раз з метою більш точного розуміння. Якщо темп мовлення занадто високий, сучасні аудіо програвачі дозволяють уповільнити його без шкоди якості звучання.

Другий етап роботи присвячений детальному розумінню не лише на рівні змісту тексту, а й на рівні його змісту та мовної форми. Для вирішення цього завдання слід використовувати транскрипт, тобто друкований варіант обраного аудіотексту. Текст уважно читають із застосуванням стратегій інтенсивного читання. На цьому етапі важливо вирішити можливі мовні труднощі: семантизувати та вивчити незнайому лексику, розібрати складні для розуміння граматичні конструкції, за потреби вдатися до перекладу. Якщо текст містить лінгвокраїнознавчу або соціокультурну інформацію, необхідно прокоментувати її, надати пояснення. У випадку, якщо висловлювання має підтекст, включає текст, що потребує додаткового коментаря, важливо обговорити цей момент, висловивши свої думки чи припущення. Таким чином, за підсумками даного етапу роботи, текст, що вивчається, не повинен представляти абсолютно ніяких лексико-граматичних і смислових труднощів для учнів: це істотно полегшує імітацію вимови, забезпечує більш коректне відтворення інтонаційного малюнка.

На *третьому етапі* роботи з текстом ключовим елементом стає вимова. Необхідно розібрати зі здобувачами правила артикуляції окремих слів, обговорити особливості мови, простежити інтонаційний малюнок і ритм, відзначаючи в транскрипті синтагми, паузи, висхідний і східний тон, інтонацію на ударних і ненаголошених словах та закладені у висловлювання емоції. Потім текст прочитується за транскриптом кілька разів: спочатку повільно, з чіткою артикуляцією та інтонацією, а потім поступово нарощуючи темп і наближаючи його до темпу спікера. Працюючи у групі, текст спершу прочитується гуртом (хором), потім окремими студентами; якщо текст є діалогом або монологом, він кілька разів прочитується в ролях. Функція викладача полягає в тому, щоб уважно прослухати запропонований варіант імітації вимови спікера, вказати на фонетично складні місця, позначити і скоригувати помилки, що допускаються. Подальша робота над текстом на цьому етапі може бути винесена на самостійну підготовку, оскільки потребує неодноразового прочитання та тренувань.

Четвертий етап роботи у рамках «ехо-повтору» передбачає продуктивну діяльність. На цьому етапі пропонується відтворити текст фонетично максимально близько до оригіналу. Якщо фрагмент тексту невеликий, його можна вивчити напам'ять (наприклад, віршований твір або рекламний ролик); якщо ж у цьому немає потреби, достатньо використовувати транскрипт. Важливо, щоб текст, що відтворюється, прозвучав максимально близько до оригіналу.

Заключний *п'ятий етап* передбачає зворотний зв'язок за підсумками виконаної роботи, взаємне оцінювання, редагування помилок та підбиття підсумків. Як основні критерії оцінювання виконаного завдання можна виділити такі: правильність артикуляції з точки зору обраного для вивчення акценту, коректність інтонацій, природність звучання з позиції темпу, ритму та мелодики мови.

Окрім техніки shadowing, серед методів удосконалення комунікативної компетентності виділяють *щоденник аудіювання* (listening log). Як і інші прийоми, щоденник аудіювання варіюється у реалізації. З одного боку, викладач може сам задавати аудіо уривки та пропонувати до них завдання, з іншого – викладач може обмежувати час прослуховування або джерела матеріалу (наприклад, певні подкасти, передачі, аудіо книги). На кафедрі германської філології та перекладознавства Хмельницького національного університету практикується наступний формат: здобувачам (ОР “бакалавр”) пропонується набір тематичних подкастів/радіопередач, серед яких необхідно набрати уривки тривалістю 30 хвилин і шляхом переказу перетворити прослуханий матеріал на монологічне висловлювання тривалістю (5–7 хвилин). Також, пропонується прослуховування різножанрових уривків: новин, тематичних передач тощо – з подальшим стилістичним аналізом або коментарем.

Висновки з даного дослідження і перспективи подальших розвідок у даному напрямі

На цьому етапі нашого дослідження можна зробити такі висновки:

1. Розвиток навичок аудіювання є невід'ємною частиною цілого комплексу інших навичок при вивченні іноземних мов і має відбуватися у поєднанні із розвитком навичок писемного мовлення та говоріння. Поряд із класичними прийомами аудіювання, які зазвичай складаються з 3–4 етапів, існують оригінальні, маловідомі, але при цьому не менш ефективні прийоми для роботи з аудіо текстами, shadowing зокрема.
2. Завдяки регулярному використанню техніки shadowing можна досягти високої швидкості мови здобувачів та правильних інтонаційних контурів. Допускається варіювання методів роботи, наприклад, підготовлений shadowing може бути як частиною індивідуальної роботи, так і групової/аудиторної.
3. Візуалізація процесу аудіювання, на наш погляд, має свої переваги, особливо для студентів високого рівня (Advanced, Proficiency).

4. За результатами нашого дослідження одним із найефективніших і продуктивних методів навчання аудіювання є ведення щоденника аудіювання. Як доводить практика, зацікавленість здобувачів у процесі навчання підвищується за рахунок роботи із щоденниками. Матеріали для прослуховування та завдання до них ускладнюються в міру засвоєння матеріалу та залежно від рівня володіння мовою.

Важливою вимогою до роботи у рамках техніки «ехо-повтору» є систематичність і регулярність занять, що забезпечує розвиток мовних навичок. До того ж, зокрема різноманітність завдань четвертого, продуктивного етапу сприяє розширенню кругозору здобувачів, розвиває їх уяву і креативність, захоплює і мотивує на подальшу роботу. Таким чином, техніка «ехо-повтору» може бути розглянута не тільки в парадигмі індивідуального вивчення іноземної мови, а й як ефективний інструмент роботи у групі. Також, вибудовуючи стратегію роботи з автентичним матеріалом, викладач повинен включати комплекс вправ та ігрові моменти для подолання психологічного дискомфорту, що може виникати під час застосування техніки тінювого повтору. Такий аспект є перспективою для наших подальших досліджень.

Література

1. Лученко О. Використання методу SHADOWING у вивченні іноземної мови. – 2013. https://www.researchgate.net/publication/339069966_Ispolzovanie_metoda_SHADOWING_pri_obucenii_inostrannomu_azyku
2. Dunkel P., Pialorsi F. *Advanced Listening Comprehension (CD-lectures)*. – Heinle & Heinle Publishers, Inc., 2005.
3. Justice LM, Lomax R., O'Connell A. et al. Oral language and listening comprehension: Same or different constructs? // *Journal of Speech, Language, and Hearing Research*. – 2017. – P. 60. – P. 1273-1284. DOI: 10.1044/2017_JSLHR-L-16-0039.
4. Kemp J. *The Listening Log: exploiting listening opportunities in front of a classroom*. - URL: <https://www.llas.ac.uk/resources/paper/3224.html>.
5. Hwang G., Hsu T., Lai C. & Hsueh C. Interaction of problem-based gaming and learning anxiety in language students' English listening performance and progressive behavioral patterns // *Computers and Education*. – 2017. – 106.– P. 26 – 42. DOI: 10.1016/j.compedu.2016.11.0102017
6. Piniel K., Albert Á. Advanced learners' foreign language-related emotions across the four skills // *Studies in Second Language Learning and Teaching*. – 2018. – 8(1). – P. 127-147. DOI: 10.14746/sslit.2018.8.1.6.
7. Skipper J. I., Devlin J. T., Lametti D. R. “The hearing ear is always found close to the speaking tongue: Review of role of motor system in speech perception // *Brain and Language*. – 2017. – 164. – P. 77-105. DOI: 10.1016/j.bandl.2016.10.004.
8. Sumarsih S. The Impact of Shadowing Technique on Tertiary EFL Learners' Listening Skill Achievements // *International Journal of English Linguistics*. – 2017. – No 7. – P. 184. DOI: 10.5539/ijel.v7n5p184
9. Tjandra A., Sakti S., Nakamura S. Listening while speaking: Speech chain by deep learning // *Automatic Speech Recognition and Understanding Workshop, ASRU*. – 2018.– P. 301 – 308. DOI: 10.1109/ASRU.2017.8268950
10. Wang Y., Treffers-Daller J. Explaining listening comprehension among L2 learners of English: The contribution of general language proficiency, vocabulary knowledge and metacognitive awareness // *System*. – 2017. – 65. – P. 139 –150. DOI: 10.1016/j.system.2016.12.013
11. Wilson J. J. *How to Teach Listening*. – Pearson Education, 2008. – 192 p.

References

1. Luchenko O. *Vykorystannya metodu SHADOWING u vyvchenni inozemnoyi movy*. – 2013. https://www.researchgate.net/publication/339069966_Ispolzovanie_metoda_SHADOWING_pri_obucenii_inostrannomu_azyku
2. Dunkel P., Pialorsi F. *Advanced Listening Comprehension (CD-lectures)*. – Heinle & Heinle Publishers, Inc., 2005.
3. Justice LM, Lomax R., O'Connell A. et al. Oral language and listening comprehension: Same or different constructs? // *Journal of Speech, Language, and Hearing Research*. – 2017. – P. 60. – P. 1273-1284. DOI: 10.1044/2017_JSLHR-L-16-0039.
4. Kemp J. *The Listening Log: exploiting listening opportunities in front of a classroom*. – URL: <https://www.llas.ac.uk/resources/paper/3224.html>.
5. Hwang G., Hsu T., Lai C. & Hsueh C. Interaction of problem-based gaming and learning anxiety in language students' English listening performance and progressive behavioral patterns // *Computers and Education*. – 2017. – 106.– P. 26 – 42. DOI: 10.1016/j.compedu.2016.11.0102017
6. Piniel K., Albert Á. Advanced learners' foreign language-related emotions across the four skills // *Studies in Second Language Learning and Teaching*. – 2018. – 8(1). – P. 127-147. DOI: 10.14746/sslit.2018.8.1.6.
7. Skipper J. I., Devlin J. T., Lametti D. R. “The hearing ear is always found close to the speaking tongue: Review of role of motor system in speech perception // *Brain and Language*. – 2017. – 164. – P. 77-105. DOI: 10.1016/j.bandl.2016.10.004.
8. Sumarsih S. The Impact of Shadowing Technique on Tertiary EFL Learners' Listening Skill Achievements // *International Journal of English Linguistics*. – 2017. – No 7. – P. 184. DOI: 10.5539/ijel.v7n5p184
9. Tjandra A., Sakti S., Nakamura S. Listening while speaking: Speech chain by deep learning // *Automatic Speech Recognition and Understanding Workshop, ASRU*. – 2018.– P. 301 – 308. DOI: 10.1109/ASRU.2017.8268950
10. Wang Y., Treffers-Daller J. Explaining listening comprehension among L2 learners of English: The contribution of general language proficiency, vocabulary knowledge and metacognitive awareness // *System*. – 2017. – 65. – P. 139 –150. DOI: 10.1016/j.system.2016.12.013
11. Wilson J. J. *How to Teach Listening*. – Pearson Education, 2008. – 192 p.